

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

Міністрів України від 4 серпня 2021 року № 907-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#Text>.

4. Фонд розвитку підприємництва. Як обстріли і руйнування енергетичної інфраструктури вплинули на український бізнес. 2026. URL: <https://bdf.gov.ua/yak-obstrily-i-ruynuvannia-enerhetychnoi-infrastruktury-vplynuly-na-ukrainskyu-biznes/>.

5. Центр економічної стратегії. Стійкість України перед кризами: Енергетична безпека. 2024. URL: https://ces.org.ua/resilience_to_energy_shocks/.

6. IEA - International Energy Agency. Веб-сайт. URL: <https://www.iea.org/>.

7. Owens M.D. Inter-state war, institutions and multinationals: insights from the Ukraine war. *Multinational Business Review*. 2023. Vol. 31 No. 4, pp. 496–517. <https://doi.org/10.1108/MBR-05-2022-0067>.

УДК 336.32

Худолій Юлія Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

Березка Богдан Тарасович, Нестеренко Сніжана Володимирівна,

студенти

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Воєнний стан та структурна трансформація енергетичного ринку поставили вітчизняні підприємства перед якісно новими викликами [1]. Нестабільність електропостачання, цінова волатильність та регуляторні зміни сформували категорію енергетичних ризиків – загроз, що безпосередньо трансформуються у фінансові втрати: зростання витрат на резервні джерела живлення, простої виробництва, непрогнозоване відхилення від копторису [2, 3]. За оцінками дослідників, енергетична безпека підприємства є невід’ємною складовою його загальної економічної безпеки, адже перебої в енергопостачанні безпосередньо впливають на операційну та фінансову стійкість [6]. Водночас сучасні інформаційні системи (ІС) у сфері фінансів відкривають принципово нові можливості для ідентифікації, кількісного оцінювання та управління такими ризиками.

Буряченко О. В. зазначає, що в умовах глобальної турбулентності «енергетичний вимір безпеки набуває критичного значення для підтримання функціонування як державних інститутів, так і суб’єктів господарювання» [4, с. 30]. Для підприємства це означає необхідність переходу від епізодичного реагування на енергетичні збої до системного фінансового планування з урахуванням енергетичної складової ризик-профілю. Ключову роль у цьому переході відіграють сучасні ІС фінансового управління – ERP-системи, BI-платформи, системи бюджетування та спеціалізовані модулі управління активами.

Сидоренко-Мельник Г. М. у дослідженні актуальних методик фінансової бізнес-аналітики підкреслює, що «застосування сучасних інформаційних технологій у фінансовій аналітиці дозволяє не лише автоматизувати збір та обробку даних, але й формувати прогнозні моделі, необхідні для управлінського прийняття рішень» [5, с. 170]. У контексті енергетичних ризиків це означає можливість інтеграції даних про споживання енергії, ринкові тарифи та виробничі показники в єдину аналітичну модель, що автоматично розраховує фінансовий вплив різних сценаріїв енергетичних збоїв.

Використання інформаційних систем у фінансовій аналітиці [7, 8] створює підґрунтя для системного оцінювання енергетичних ризиків підприємства, що

зумовлює необхідність їх структуризації та узагальнення за допомогою відповідних аналітичних інструментів (табл. 1). Наведена систематизація демонструє, що кожному виду енергетичного ризику відповідає специфічний набір фінансових показників та ІС-інструментів для їхнього відстеження. ERP-системи (SAP, 1С:Підприємство) забезпечують інтеграцію даних про витрати на енергоресурси з фінансовою звітністю підприємства, що дозволяє в режимі реального часу оцінювати вплив енергетичних збоїв на собівартість продукції та операційний прибуток. BI-платформи (Power BI, Tableau) забезпечують візуалізацію динаміки енергоспоживання та фінансових відхилень у форматі управлінських дашбордів, доступних для керівників будь-якого рівня. Системи сценарного моделювання (Anaplan, MS Excel з надбудовою Power Query) дозволяють прогнозувати фінансові наслідки різних сценаріїв – від короткострокових відключень до тривалого енергетичного дефіциту.

Таблиця 1

Енергетичні ризики підприємства та засоби їх аналізу засобами ІС у сфері фінансів

Вид енергетичного ризику	Фінансовий прояв	Показник для моніторингу	ІС/інструмент аналізу
Перебої в електропостачанні (аварії мережі, обстріли)	Зростання витрат на резервні джерела; втрати виробництва	Частота та тривалість відключень; питома вартість 1 год простою	ERP (SAP, 1С:Підприємство); модуль управління простоями; BI-дашборд (Power BI)
Цінова волатильність на ринку електроенергії	Відхилення фактичних витрат від планових; скорочення маржинальності	Індекс RIM (ринкова ціна); відхилення «план-факт» у енерговитратах	Системи бюджетування (Cognos, Anaplan); аналітика ринкових даних НКРЕКП
Залежність від імпортованих енергоносіїв	Валютний ризик при закупівлі; ризик зриву поставок	Частка імпортової складової в собівартості; курс USD/EUR до грн	Treasury-модулі ERP; сценарне моделювання у Excel / Python
Регуляторні зміни (тарифи, ліміти споживання)	Непередбачуване зростання тарифів; штрафи за перевищення лімітів	Динаміка тарифних рішень НКРЕКП; рівень відхилення від ліміту	Нормативні бази даних; автоматизований моніторинг регуляторних змін (RSS/API НКРЕКП)
Зношеність власної енергетичної інфраструктури	Зростання витрат на ремонт; ризик раптового виходу з ладу	Коефіцієнт зносу основних засобів (енергосегмент); MTBF обладнання	EAM-системи (IBM Maximo); інтеграція з фінансовим модулем ERP для оцінки резервів

Джерело: складено авторами на основі [4–6]

Дослідники Сохань І. та Поповський В. наголошують, що «оцінка ризиків енергетичного дефіциту потребує комплексного підходу, який поєднує кількісні методи розрахунку збитків з якісним аналізом управлінських рішень щодо адаптації операційної діяльності» [6]. Засоби ІС дозволяють реалізувати цей підхід через: (1) автоматизований збір даних про фактичне споживання з лічильників та SCADA-систем; (2) порівняння з плановими показниками у модулі бюджетування; (3) формування сигналів-попереджень при перевищенні порогових значень відхилень; (4) генерацію управлінської звітності з рекомендаціями щодо оптимізації енергоспоживання та перерозподілу бюджету.

Отже, аналіз енергетичних ризиків підприємства засобами інформаційних систем у сфері фінансів є не лише технологічним завданням, а й стратегічним пріоритетом в умовах сучасних реалій. Інтеграція ERP, BI та аналітичних платформ формує єдиний

цифровий контур управління енергетичними ризиками, що дозволяє підприємствам підвищити точність фінансового планування, мінімізувати збитки від енергетичних збоїв та забезпечити стійкість у довгостроковій перспективі.

Література

1. Гораль Л. Т., Хом'як О. В., Глушко А. Д. Новітня парадигма трансформації енергетичної безпеки в шоківих умовах. *Бізнес Інформ*. 2026. №1. С. 193–202. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-1-193-202>.
2. Глушко А.Д. Зміцнення енергетичної безпеки України. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2024. № 3(94). С. 157–163. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3\(94\).349](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3(94).349).
3. Hlushko, A. & Khudolii, Yu. Transformation of Ukraine's energy system in the context of European integration and the green transition. Chapters 2 of Monographs, in: “Heritage of European science‘2026”, Karlsruhe, Germany, ScientificWorld-NetAkhatAV, No. sge47-04 (2026), pages 21–29. DOI: <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/issue/view/sge47-04/sge47-04>.
4. Буряченко О. В. Сучасні виклики глобальної безпеки: енергетичні, економічні, продовольчі аспекти. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2024. № 3 (63). С. 28–34.
5. Сидоренко-Мельник Г. М. Актуальні методика та інформаційні технології у сфері фінансової бізнес-аналітики: застосування та потенціал. *Розвиток фінансового та реального секторів як ключовий фактор забезпечення економічної безпеки України: монографія / за заг. ред. С. П. Прасолової*. Полтава: ПУЕТ, 2024. С. 167–196.
6. Сохань І., Поповський В. Оцінка ризиків енергетичного дефіциту та його вплив на оперативне управління. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-46>.
7. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 7-8 (308-309). С. 135–154. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-145-154>.
8. Khudolii Y. Minimization of Digital Risks in the State's Economic Security. *Grail of Science*, no. 53, 22 Jun. 2025, pp. 179-188. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.20.06.2025.019>.

УДК 620.9:338.24:351.863(477)

Матяш Вікторія Вячеславівна, студентка

Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна,

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЧИСТА ЕНЕРГЕТИКА В СИСТЕМІ ЗМІЦНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ

У сучасних умовах відбувається поступова трансформація глобальної енергетичної архітектури, що проявляється у зменшенні домінування викопного палива та посиленні ролі низьковуглецевих технологій. Глобальний енергетичний перехід змінює зміст енергетичної безпеки, актуалізуючи здатність енергосистем забезпечувати чисту генерацію, енергоефективність, технологічну гнучкість, децентралізацію енергопостачання та стійкість до зовнішніх шоків [1]. Чиста енергетика набуває стратегічного значення як інструмент зміцнення енергетичної незалежності, підвищення економічної стійкості та посилення енергетичної безпеки держави [2].